

Fundamentele theologie

04: Christelijk geloven

© RiK Productions 2017-2020

Christelijk geloven

Overzicht van deze serie

- Inleiding
- Wat is geloven
 - Geloven in het algemeen
 - Christelijk geloven
- Geloven in de theologische reflectie voor Vaticanum II
- Vaticanum II over geloven
- Geloven (systematisch) aan de hand van kerkelijke documenten
 - Voorwaarden
 - Een daad van de hele person
 - Een vrije gave van God
 - De vrijheid om te geloof
 - Noodzaak van geloof
 - Iets van deze wereld
 - Het nut voor de rede

Geloven inleiding.

Geloven in het algemeen.

- Het Latijnse credere en het Griekse πιστεύειν betekenen beide zowel “geloven” als “vertrouwen schenken”.
- Geloven kan veel geestes- of gemoedstoestanden aanduiden:
 - ▶ een niet weten (ik geloof het wel);
 - ▶ een ongeveer weten (ik geloof wel dat er een God is);
 - ▶ een opinie hebben (ik geloof dat deze partij de beste is).
 - ▶ een loze bewering (ik geloof dat het gaat regenen)
 - ▶ een vaste overtuiging (ik geloof dat x onschuldig is), die een vooroordeel kan zijn (ik geloof dat blanken slimmer zijn dan zwarten).
 - ▶ een overtuigd (zeker) zijn van een waarheid en tegelijk je bekennen tot een persoon. (ik geloof vast dat Jezus Christus Gods Zoon is).

Geloven inleiding.

Geloven in het algemeen (2).

- Dagelijks handelen en denken wij vanuit het geloof in feiten en gebeurtenissen zonder dat wij daar stil bij staan.
- Ik geloof dat
 - ▶ er een planeet Neptunus bestaat
 - ▶ x mijn vader is, zonder het gecontroleerd te hebben
 - ▶ China bestaat ook al ben ik er nooit geweest.
 - ▶ dat er nu een oorlog is in X.
 - ▶ dat het ontbijt niet vergiftigd is.
- Dit “geloven” is vrijwel nooit het gevolg van een kritisch of diepzinnig onderzoek.

Geloven inleiding.

Geloven in het algemeen (2)

- Geloven (in ruime zin) is iets heel normaal in ons leven.
 - ▶ dit geldt ook binnen de natuurwetenschappen (waar men kan verifiëren), als men gegevens aanneemt op gezag van anderen.
 - ▶ als wij alle informatie moeten natrekken en wetenschappelijk bewijzen dan is leven en handelen totaal onmogelijk.
 - ▶ dingen aanvaarden (voor waar aannemen) en/of mensen vertrouwen (geloven) is onvermijdelijk.
- Dit betekent niet dat alle dingen die we geloven niet bewijsbaar of nader onderzocht kunnen worden.

Geloven inleiding.

Geloven in het algemeen (3)

- Geloven (in algemeen) veronderstelt steeds **iets dat** (of waarin) geloofd wordt en **een gezag waarop** het geloofd wordt.
 - ▶ men gelooft altijd iets op het gezag van iemand die beter geplaatst is om iets te weten (een getuige: een persoon, een geschrift, een algemeen gebruik, enz.).
- Geloven is een innerlijk instemmen met de waarheid van een bepaald gegeven (dat niet direct te bewijzen valt) op gezag van iemand anders, omdat het goed en geloofwaardig lijkt om ermee in te stemmen.
 - ▶ Kort: Geloven betekent iets voor waar aannemen op het gezag van een ander en/of omdat het goed is.
- Het verschil tussen een echt en een vals geloof bestaat hierin dat datgene wat men aanneemt wel of niet met de werkelijkheid overeenstemt.
 - ▶ Let wel: als iets wettenschappelijk bewezen is of direct fysiek controleerbaar is dan is er geen sprake van geloof: dan weet men.

Geloven inleiding.

Christelijk geloven.

- De vorm van “geloven” die ons hier interesseert is het geloven in een persoon.
 - ▶ dit omvat de extra dimensie van vertrouwen stellen in iemand en bouwen op zijn/haar woord/getuigenis,
 - m.a.w. je in zekere zin aan hem/haar toevertrouwen en hem/haar dus liefhebben.
 - ▶ Deze persoon is in zekere zin zelf de garantie van geloofwaardigheid die men in hem heeft.

- Let op: (in) iemand geloven betekent altijd ook dat men iets gelooft.
 - ▶ Ik geloof (in) jou betekent ook dat ik iets geloof, nl. wat jij mij te vertellen hebt, waar jij voor staat, wat jij mij voorleeft, enz.

Geloven inleiding.

Christelijk geloven (2)

- De CKK wijst op een analogie,
 - ▶ op natuurlijk vlak is geloven in een menselijke persoon is iets heel gewoon: denk aan het zich toevertrouwen aan een ander in een huwelijk (vgl. 154, 150).
 - ▶ geloven in God anders, omdat het gaat over een oneindige persoon.
- “Het geloof is op de eerste plaats een zich persoonlijk bekennen van de mens tot God; het is tegelijkertijd, en hiermee onlosmakelijk verbonden, de vrije instemming met geheel de waarheid die God geopenbaard heeft. In zoverre het christelijk geloof een zich persoonlijk bekennen tot God is en een instemming met de waarheid die Hij geopenbaard heeft, verschilt het van het geloof in een menselijke persoon. Het is juist en goed zich geheel aan God toe te vertrouwen en volstrekt te geloven in wat Hij zegt. Het zou ijdel en bedrieglijk zijn op een dergelijke manier in een schepsel te geloven.” (CKK 150)

Geloven in de theologische reflectie vóór Vaticanum II.

Geloven in het N.T.

- Geloven of geloof (πιστεύειν, πίστις) in het N.T. is veel omvattender dan de latere theologisch technische term “geloven”.
- Het is
 - ▶ een overgave van de hele mens (verstand, wil, vermogens) aan God die in Jezus Christus zichzelf openbaart en het heil schenkt.
 - ▶ een standpunt innemen met je hele persoon en je onderwerpen aan de nieuwe heilseconomie van Jezus
 - ▶ een persoonlijk antwoord op het initiatief van God.
 - een je-bekennen-tot-de-persoon-van-Jezus
 - en kennis van Jezus, van Zijn werk en boodschap, zoals die verkondigd en beleefd worden in en door de Kerk en later zijn neergeschreven in het evangelie.
 - ▶ bij Paulus de voorwaarde voor onze verlossing.
 - Hij onderlijnt de noodzaak van een juiste (morele en intellectuele) instelling om tot geloof te komen. Deze totale overgave aan Christus omvat ook het instemmen van ons verstand met de inhoud van Gods Openbaring.
 - ▶ bij Johannes het aanvaarden van het getuigenis van de Vader en de Zoon.

Geloven in de theologische reflectie

Geloven in de latere traditie.

- Bij de kerkvaders vinden we steeds weer de “definitie” van geloof uit Hebr. 11,1:
 - ▶ “Het geloof is een vaste grond van wat wij hopen, het overtuigt ons van de werkelijkheid van onzichtbare dingen.”

- Het woord geloof (fides) werd vanaf de middeleeuwen in aansluiting bij het intellectuele element van het geloof een technische term in de theologie die m.n. gebruikt werd
 - ▶ om de geloofsdaad (actus fidei)
 - ▶ en de deugd van geloof (virtus fidei) aan te duiden.

Geloven in de theologische reflectie

Geloven in de latere traditie.

- In dezelfde lijn geeft de Catechismus van Trente aan dat zij enkel handelt over het geloof in de zin van: geloof
- “in welks kracht wij geheel en al instemmen met wat door God is geopenbaard” (I, h.1 begin) a.h.v. Hebr. 11,1.

Geloven in de theologische reflectie

Geloven in de latere traditie

- deze “theologisch-technische” benadering leidt op Vaticanum I tot de definitie:
- “Het geloof is een bovennatuurlijke deugd, waardoor wij, met de ondersteuning en hulp van Gods genade geloven dat de door hem geopenbaarde dingen waar zijn, niet omwille van de door het natuurlijke licht van het verstand doorschouwde innerlijke waarheid van de dingen, maar vanwege het gezag van de openbarende God zelf, die niet kan bedriegen, noch bedrogen kan worden. `Het geloof is een vaste grond van wat wij hopen, het overtuigt ons van de werkelijkheid van onzichtbare dingen.’”
- in deze visie is geloof een bovennatuurlijke (intellectuele) deugd, die het resultaat is van een geloofsdaad.
 - ▶ Dit is een (concreet) instemmen van het verstand op bevel van de wil met de waarheid van onzichtbare dingen die door God geopenbaard zijn, omdat ze door God geopenbaard zijn (en niet omdat men ze met het verstand kan doorgronden).

– Merk op: De reflectie beperkt zich volledig tot de intellectuele component.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Vaticanum II behandelt het onderwerp geloven
in *Dei Verbum* 5- 6.

De visie van Vaticanum II op geloven. (tekst)

DV 5. De openbaring in geloof te aanvaarden.

- Aan de openbarende God moet de mens 'de gehoorzaamheid van het geloof' (Rom. 16,26; vgl. ook Rom. 1,5; 2 Kor. 10,5-6) betonen, waardoor hij zich vrijelijk geheel aan God toevertrouwt, door 'volledige onderdanigheid van verstand en wil jegens de openbarende God' te bewijzen en vrijwillig in te stemmen met de door God geschonken openbaring. Om dit geloof te kunnen geven is de voorkomende en helpende genade van God nodig en de innerlijke bijstand van de Heilige Geest, die het hart moet bewegen en tot God bekeren, de ogen van de geest openen en 'aan allen smaak geven om met de waarheid in te stemmen en erin te geloven'. Dezelfde Heilige Geest vervolmaakt voortdurend het geloof door zijn gaven om het begrip van de openbaring aanhoudend te verdiepen.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Artikel 5. De Openbaring in geloof te aanvaarden.

- DV 5-6 behandelt het menselijke antwoord op de Openbaring.
 - ▶ deze artikels staan in lijn van Dei Filius van Vaticanum I (1870) DS 3008-3010,
 - ▶ binnen het vernieuwde en verruimde theologische denkkader van Vaticanum II.
- De begrippen geloven en Openbaring zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden
 - ▶ De Openbaring richt zich immers tot de mens en roept hem op om erin te geloven en biedt hem heil aan.
 - ▶ Het geloof heeft als inhoud de zich openbarende God. Het is het antwoord op de Openbaring.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 5

- Geloven wordt omschreven als:
- “Aan de openbarende God moet de mens ‘de gehoorzaamheid van het geloof’ (Rom. 16,26; vgl. Rom. 1,5; 2 Kor. 10,5-6) betonen, waardoor hij zich vrijelijk geheel aan God toevertrouwt, door ‘volledige onderdanigheid van verstand en wil jegens de openbarende God’ (DS 3008) te bewijzen en vrijwillig in te stemmen met de door God geschonken openbaring.”
- Kortom: Geloven is
 - ▶ een zich totaal aan de persoon van God toevertrouwen,
 - ▶ en een vrijwillig aanvaarden van de waarheid van Gods Openbaring.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 5

- Vanuit de genuanceerdere visie op de Openbaring (de Openbaring valt uiteindelijk samen met de persoon van Christus en de scheiding tussen Zijn persoon, boodschap en werken verdwijnt) komt Vaticanum II ook tot een meer genuanceerde visie op geloven.
- Dit wordt duidelijk geïllustreerd door het weglaten/veranderen van drie elementen uit Vaticanum I.

De visie van Vaticanum II op geloven.

DV 5 (Drie elementen van Vat I veranderd) 1ste element

- Vaticanum I verklaart het ontstaan van het geloof m.n. vanuit twee elementen:
 - ▶ (1) de innerlijke hulp van de H. Geest, en
 - ▶ (2) de uiterlijke argumenten van de Openbaring.
- (ad 1) het bovennatuurlijke geloof is een gave van God, m.a.w. de verlichting van de H. Geest nodig is om tot de geloofsinstemming te komen.
 - Let wel de gave van geloof is onderscheiden van de hulp van de H. Geest om tot geloof te komen (waarbij mens moet meewerken).
- Vaticanum II vermeldt de uiterlijke tekenen niet in en wijst enkel op de “voorkomende en helpende genade” en de “innerlijke bijstand van de H. Geest”.
 - Vat. II legt een andere accent in de geloofsverantwoording.
 - De tekenen zijn niet noodzakelijk voor het ontstaan van het geloof, maar kunnen een rol spelen in de voorbereiding of bevestiging ervan.
- Let op: de H. Geest heeft in beide teksten ook een centrale rol in het aanvaarden van de Openbaring, m.a.w. in het tot geloof komen.

De visie van Vaticanum II op geloven.

DV 5 (3 elementen van Vat I veranderd) 2de element

- Vaticanum I beschrijft het object van het geloof als “geloven in de waarheid van de door God geopenbaarde dingen (revelata)”.
- Vaticanum II spreekt over het aanvaarden van de “Openbaring (revelatio) door Hem gegeven”.
- **Revelatio** i.p.v. **revelata**
 - ▶ wil niet de intellectuele component van het geloof wegnemen
 - ▶ maar integreren in een groter geheel, waarin geloven gezien wordt als het instemmen van de hele persoon met de boodschap van een persoon.
- ▶ het intellectuele karakter van het geloof van Vaticanum I wordt niet ontkend, maar expliciet herhaald in DV 6.

De visie van Vaticanum II op geloven.

DV 5 (3 elementen van Vat I veranderd) 3de element

- Nieuw is de toevoeging dat het geloof vervolmaakt kan worden:
 - ▶ “Dezelfde Heilige Geest vervolmaakt voortdurend het geloof door zijn gaven om het begrip van de Openbaring aanhoudend te verdiepen.”
- Er is dus groei (en verval) in het geloof is mogelijk:
 - ▶ zowel op het vlak van de menselijke inzet
 - ▶ als op het vlak van de medewerking met de bijstand van de H. Geest.
- Deze visie
 - ▶ staat haaks op de protestantse rechtvaardigingsleer, die leert dat de ene persoon wel en de andere geen geloof heeft.
 - ▶ leert: geloof is geen bezit maar een deugd (en kan verloren gaan of vervolmaakt worden).
 - ▶ herneemt het thema van geloof dat tegelijk gave (donum) en opdracht (opus) is.
 - Geloven is een gave van God en iets van de mens zelf. Het moet de mens als redelijk en wezen aanspreken op weg naar verlossing.
 - Het bewerkend subject van dit werk is de H. Geest

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 5

- Vaticanum II ziet het geloof als iets van de hele persoon (daarbij horen ook zijn/haar achtergronden, aanleg, zwakheden en zondigheid) zoals ook blijkt uit het in de eerste plaats gebruiken van “gehoorzaamheid” (oboeditio fidei) en vervolgens “toevertrouwen” (committit) aan een persoon.
- De geloofsovergave aan God is niet een blinde stap
 - ▶ maar ze heeft tegelijk een inhoud
 - ▶ en ze is een redelijke daad,
 - ▶ in die zin dat het geloofwaardig is om deze stap te zetten.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 5

- De morele plicht om te geloven blijkt uit de eerste zin met een beroep op Paulus die spreekt over zijn opdracht om alle volkeren tot de “**gehoorzaamheid van het geloof**” te brengen (εἰς ὑπακοὴν πίστεως; Rom. 16,26).
- Het geloof is -zoals gezegd-
 - ▶ een zich bekennen tot de Ander (personalistisch)
 - ▶ en tegelijk ook een instemmen met de waarheid van Zijn Openbaring.
- Geloven
 - ▶ omvat de hele mens en heel zijn bestaan, inclusief zijn eeuwig lot.
 - ▶ in God is van een ander gehalte dan het geloof in een mens omdat de Schepper oneindig ver verheven is boven elk schepsel.
- Dit toestemmen, dit komen tot geloof, wordt mogelijk gemaakt
 - ▶ door de innerlijke geloofwaardigheid van de Openbaring (gedragen door de hele Kerk, in haar leven en leer, in Schrift, Traditie, Magisterium)
 - ▶ en door de hulp van de H. Geest, immers deze laatste moet de mens predisponeren voor het mysterie van de oneindige God.

De visie van Vaticanum II op geloven. (tekst)

DV6 De geopenbaarde waarheden.

- Door de openbaring heeft God zichzelf en zijn eeuwige wilsbesluiten aangaande het heil van de mensen willen bekendmaken en hen erin doen delen, 'om nl. deel te krijgen aan de goddelijke goederen, die het verstand van de menselijke geest volstrekt te boven gaan'. (DS 3005)
- De heilige kerkvergadering belijdt, dat 'God, het beginsel en het doel van alle dingen, door het natuurlijke licht van de menselijke rede uit de schepselen met zekerheid kan worden gekend' (vgl. Rom. 1,20); maar zij leert tevens, dat het aan zijn openbaring te danken is, 'dat, wat in de goddelijke dingen op zich niet ontoegankelijk is voor de menselijke rede, ook in de tegenwoordige toestand van het menselijke geslacht door allen gemakkelijk met vaste zekerheid en met geen enkele dwaling vermengd, kan worden gekend.' (DS 3005 e.a.)

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 6

- DV 6: de Openbaring gaat het menselijke verstand te boven en stelt dan dat God met het natuurlijke licht gekend kan worden.
 - ▶ Bij Vaticanum I was de volgorde omgekeerd en sprak men eerst over de natuurlijke en dan de bovennatuurlijke kennis van God.
 - ▶ Vaticanum I volgde een logische procedure (eerst de natuur dan de bovennatuur) tegen het rationalisme, i.c. het ontologisme, en het fideïsme van die tijd.
 - ▶ Vaticanum II
 - begint met de bovennatuurlijke Openbaring en bestudeert vervolgens de natuurlijke Openbaring (zonder de woorden natuurlijk en bovennatuurlijk).
 - zit niet in een controversiële sfeer en denkt sterker theologisch:
 - vertrekt van de Openbaring en kijkt dan naar de voorwaarden voor de menselijke ontvangst.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 6

- God openbaarde “zichzelf en zijn eeuwige wilsbesluiten”.
- Nieuw t.o.v. Vaticanum I is dat “**revelare**” omschreven wordt met “**manifestare et communicare**” waardoor het eenzijdig benaderen van de Openbaring als het bekendmaken van goddelijke raadsbesluiten (**decreta**) genuanceerd wordt.
- Het gaat over een dialoog van Heil van Persoon tot persoon.

De visie van Vaticanum II op geloven.

Bespreking van DV 6

- Vaticanum II onderlijnt opnieuw dat een natuurlijke kennis van God mogelijk is (DS 3004-5).
 - ▶ Vaticanum II vermijdt te spreken over bovennatuurlijke (supernaturalis) kennis, om te voorkomen dat de kennis uit de Openbaring als een soort tweede verdieping bovenop de natuurlijke kennis gezien wordt. Toch is duidelijk dat de kennis vanuit de Openbaring noodzakelijk verbonden en verweven is met de natuurlijke kennis over God.
 - De *Catechismus van de Katholieke Kerk* (1995) en de encyclieken *Veritatis Splendor* (1993) en *Fides et Ratio* (1998) gebruiken zonder schroom weer de terminologie natuur-bovennatuur.
- Het doel van de Openbaring wordt herhaald (vgl. DV 1-2): “om nl. deel te krijgen aan de goddelijke goederen, die het verstand van de menselijke geest volstrekt te boven gaan”.

Systematisch: geloven

- Vaticanum II en CKK verrijken de voorafgaande theologische traditie met de dimensie van het zich bekennen tot de persoon van God/Jezus.
 - ▶ Deze dimensie, reeds in het N.T., was in de loop van de geschiedenis op de achtergrond geraakt.
 - Toch: de voorbeeldige levens van vele grote theologen, m.n. uit de Middeleeuwen tonen aan dat dit in hun concrete geloofsbeleving wel degelijk aanwezig was.
- Echt geloven (als deugd) in Christelijke (theologische) zin is zich als persoon (in liefde) bekennen tot de persoon van Jezus Christus én instemmen met de waarheid van Zijn leer, die gaat over dingen die wij niet kunnen zien of bewijzen, omdat God -die niet kan liegen- het geopenbaard heeft.
 - ▶ Geloven betreft de hele persoon in al zijn aspecten, zoals wordt uitgedrukt door het gebruik van “gehoorzamen” en “zich toevertrouwen” in DV 5. [Dit alles o.i.v. Gods genade.]
 - ▶ De hele mens is betrokken in het proces van tot geloof komen, net zoals ook de hele mens gered wordt door het geloof.

De voorwaarden om te kunnen geloven.

De openheid voor God van de menselijke geest.

- De morele disposities van vertrouwen en overgave.
- Omgevingsfactoren

De voorwaarden om te kunnen geloven.

De openheid voor God van de menselijke geest.

- Om tot geloven te kunnen komen moet de menselijke geest het kenmerk van oneindigheid bezitten en daardoor een openheid voor God hebben.
 - ▶ Ieder mens bezit de openheid voor het zijn (en de oneindigheid ervan).
 - ▶ Vanaf het eerste ontwaken van de menselijke geest stelt hij vragen: wat is dit?, wat is dat?

De voorwaarden om te kunnen geloven.

De morele disposities van vertrouwen en overgave.

■ Op moreel vlak impliceert geloven

- ▶ een vrijwillig en consequent aanvaarden van het eigen geschapen-zijn, het grondige besef van zijn eigen (metafysiske) kleinheid tegenover de oneindige God.
- ▶ vertrouwen in en overgave aan deze God-schepper en ermee verbonden aan deze God-Verlosser.
 - Het veronderstelt een onvoorwaardelijk vertrouwen op de wijsheid en de liefde die onszelf en ons voorstellingsvermogen oneindig te boven gaat.
 - Geloven betekent zijn eigen zelf-sufficiëntie overboord zetten.
 - Het erkennen van de eigen beperktheid hoeft niet te betekenen dat een persoon zich hierdoor laat inperken of zich hierin opsluit. Het geeft hem de mogelijkheid om te erkennen dat zich onderwerpen aan de oneindige Schepper hem niet van zichzelf vervreemdt.

De voorwaarden om te kunnen geloven.

Omgevingsfactoren.

- Het komen tot geloof gebeurt altijd door een persoon met
 - ▶ zijn eigen persoonlijke aanleg, keuzes, vooronderstellingen....,
 - ▶ een geheel van contexten/achtergronden waarbinnen hij zich beweegt, en waaraan hij een groot aantal van zijn normen, waarden, vanzelfsprekendheden, maar ook taal, begrippen, ontleent.
- ▶ Iemands sociale, historische, religieuze, professionele, intellectuele, linguïstische, enz. omgeving heeft mede invloed op de mogelijkheid, de quasi-onmogelijkheid, het gemak of onvermogen om tot geloof te komen.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- De **geloofsdaad** - de daad waarmee men tot geloof komt - is een daad van de mens als persoon, als redelijk en vrij wezen: een actus humanus.
- Daarom moet het iets van de mens zelf zijn, ongeacht de rol van God (genade) in het ontstaan of in stand houden van het geloof.
 - ▶ anders zou geloven vreem zijn aan de mens
- Geloven betekent niet het mislukken van het menselijke verstand.
 - ▶ Het is en moet een echte vrije menselijke daad zijn, waardoor de mens Gods boodschap aanvaardt.
 - ▶ Het Woord Gods aanvaarden betekent niet dat de persoonlijke zoektocht naar waarheid wordt opgegeven, maar dat men toegang krijgt tot het goddelijke niveau van de waarheid en het heil dat daar onlosmakelijk bijhoort.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- Ook al betekent geloven zich helemaal overgeven aan God, toch is het duidelijk dat we enkel toegang tot het geheim dat God is en tot Gods totaal anders-zijn hebben door ons **verstand**.
- De woorden en daden van de Openbaring komen vanuit het mysterie dat God is, d.w.z. de radicaal Andere.
- Ons verstand is de enige manier waardoor we een ander of iets anders dan onszelf kunnen verstaan.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- Het verstand kan noch strikte inhoud van de Openbaring, noch de persoonlijke kenmerken van de oneindige God bewijzen. Het kan wel de **geloofwaardigheid van de Openbaring** aantonen.
- De geloofsinhoud wordt niet direct door een inzicht verkregen maar op een indirect manier via de geloofwaardigheid van de geloofsgetuigen.
- Een mens heeft niet enkel het recht maar ook de plicht om te onderzoeken of zijn geloofstoestemming terecht is.
 - Men kan aantonen dat de (inhoud van de) Openbaring geloofwaardig is en dat het zich bekennen tot Jezus Christus een verantwoordbare keuze is.
 - Deze geloofwaardigheidsargumenten zijn echter zo dat zij iemand niet dwingen maar wel een beroep doen op zijn rede en vrijheid om het aan te nemen.
- Een mens is vrij en daarom is zijn vrije wil direct en onmiddellijk betrokken bij het tot geloof komen, bij de verdieping ervan en bij het laten doorwerken daarvan in het eigen leven.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- Opdat de geloofsdaad een werkelijk menselijke daad kan zijn veronderstelt dit een **oordeel (zekerheid)** over de geloofwaardigheid van de persoon van Jezus en Zijn Openbaring (de mysteriën van het geloof).
- Het verstand stemt onder impuls van de wil en Gods genade in met de waarheid van de boodschap van de Openbaring (Kerk).
- De wil die wordt aangetrokken door een oneindig goed, de Drieëne God zelf.
 - ▶ **Opmerking: we kunnen het aspect van genade in een argumentatie met niet-gelovigen weggelaten, immers dit gegeven is verder ongrijpbaar in de uiteenzetting.**

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- Tussen de motieven van geloofwaardigheid en de geloofsdaad staan én
 - ▶ (1) het bovennatuurlijk oordeel van geloofsplicht (“ik moet geloven”), waarvan het motief niet gevormd wordt door de argumenten van geloofwaardigheid, (immers dan zou het een bewezen feit en daarmee geen geloof zijn) en
 - ▶ (2) de bovennatuurlijke genade die de wil beweegt.

- Anders gezegd:
 - ▶ de geloofstoestemming komt er niet door de motieven van geloofwaardigheid, maar doordat ik me laat aantrekken door een goed dat alles wat ik me kan voorstellen of willen te boven gaat, nl. de toegang tot het trinitaire leven van God zelf.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- Het verstand formuleert diverse argumenten die verwijzen naar de geloofwaardigheid van de Openbaring (de persoon van Christus).
 - ▶ Het verstand getuigt bv. dat wat in de Openbaring wordt aangedragen
 - in het verlengde ligt van de natuurlijke verlangens van de mens
 - en dat het betuigd wordt door een goed geweten.
 - ▶ Dit gebeurt meestal “onbewust” of “informeel”.
 - Elk van de aangevoerde argumenten op zich schiet te kort, maar toch wijzen alle argumenten zoals de spaken van een wiel naar eenzelfde middelpunt, zonder dat één enkel ervan het middelpunt raakt.
 - De argumenten convergeren naar één conclusie. Het is de taak van het verstand om deze (op zich onvoldoende) argumenten aan de wil voor te houden.
 - De zekerheid van het bereikte geloof is groter dan de aangevoerde argumenten.
 - Vaak zal iemand voordat hij uitgedaagd wordt en gaat nadenken over zijn zekerheid niet in staat zijn een redelijke verantwoording van zijn geloof/overtuiging te geven.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- (1) Omdat het verstand de dingen die God openbaart nooit volledig kan doorschouwen schieten alle argumenten als bewijs voor de waarheid van de Openbaring, per se tekort, en
- (2) omdat het leven te kort is om alles na te trekken
- daarom heeft het verstand de impuls van de wil nodig om tot zekerheid te komen.
 - ▶ De impuls van de wil is niet een blinde sprong in geloof (Luther),
 - maar gaat in op een uitnodiging van God zelf
 - en het antwoord van het geloof is te rechtvaardigen door de argumenten die het verstand aan de wil voorlegt.

Geloven

Geloof is een daad van de hele persoon.

- maat en soort argumentatie om tot geloof te komen is individueel verschillend
 - ▶ het (bovennatuurlijke) geloof is altijd groter dan de som van de waarschijnlijkheden die het aannemelijk maken.
 - ▶ ook de geloofszekerheden in het gewone dagelijkse leven zijn groter dan de argumenten die men ervoor kan/wil aandragen.
- de zekerheid komt niet voort uit het feit dat men het geloofde kan doorgronden (er blijft steeds in zekere zin duisternis en onzekerheid).
 - ▶ alle argumenten geven enkel de geloofwaardigheid aan.
 - ▶ de zekerheid wordt bereikt door de geloofsdaad: een daad van instemming.
- Het geloof maakt aanspraak op de hele persoon (DV 5) en indirect ook op de gemeenschap waarin de aangesproken persoon leeft.

Geloven

Geloven is een vrije gave van God.

- het geloof is werkelijk iets van de gelovige zelf, en terzelfdertijd iets van God.
 - ▶ de mens wordt niet door zijn daad van toevertrouwen aan God gered en komt niet door een uitsluitend eigen daad tot geloof.
 - ▶ geloven is een antwoord van de mens op een vrije oproep / initiatief van God die zich richt tot zijn diepste innerlijk.
 - ▶ het aanvaarden van dit Woord veronderstelt dat het in zekere mate begrepen wordt.
 - ▶ geloven veronderstelt dat dit Woord begrepen wordt door een deelname aan het licht waaruit het voortkomt.
- Om Gods Woord als komende van God te kunnen begrijpen en niet als een menselijk woord over God is in de gelovige een nieuwe schepping nodig.
 - ▶ Het voorwerp van verstaan is (het mysterie) God zelf en geen boodschap over God.
 - ▶ Als God die de absolute waarheid is, vraagt om erkend te worden door een geschapen verstand dan kan die waarheid uiteindelijk op geen andere waarheid steunen dan op God zelf. Daarom moet een mens om te kunnen geloven uitgetild worden boven de beperktheden van zijn natuur.

Geloven

Geloven is een vrije gave van God.

- argumenten kunnen ons dichterbij God brengen en wellicht aantonen dat Hij bestaat, maar het ware (bovennatuurlijke) geloof is een vrije gave of genade van God, die de ogen van onze geest op Hem richt.
 - ▶ de geest van de gelovige als het ware afgestemd worden op het geheim van God. Het moet “connatureel” worden.
 - ▶ dat wat hem aantrekt is geen begrip van maar de werkelijkheid van God zelf.
- ▶ Het is uiteindelijk de genade die zekerheid geeft.
- ▶ De rol van de genade is niet beperkt tot het moment van tot geloof komen maar is er op heel de weg ernaartoe evenals in de verdieping ervan en volharding erin.
- ▶ Kort: geloven veronderstelt Gods genade (aantrekking) op alle ogenblikken van het tot geloof komen en geloven.

Geloven

Geloven is een vrije gave van God.

- Geloven is een gave of licht van God (lumen fidei) of het gevolg van de “innerlijke bijstand van de H. Geest” die zekerheid geeft.
- Deze genade is niet gebonden aan de zekerheid van de aangevoerde argumenten.
- Ook als men de zekerheid van het geloof bereikt heeft moet men waakzaam blijven en zijn geloof steeds proberen te verdiepen.
 - ▶ Ook deze verdieping is het werk van de H. Geest. (cf. DV 5)

 - ▶ Vaticanum II spreekt niet in DV 5-6 over geloof als een bovennatuurlijke deugd.

Geloven

Geloven is een bovennatuurlijke (goddelijke) deugd.

- Het geloof is een **deugd**,
 - ▶ d.w.z. een verworven houding, goede eigenschap of habitus (vervolmaking van een natuurlijk vermogen) die de mens als redelijk wezen op het goede richt.
- Geloven is een **bovennatuurlijke deugd**, een gave van de H. Geest, en geen natuurlijke verworven deugd.
 - ▶ Het is geen “bezit” zoals in de protestantse opvatting, immers het geloof kan verdiept worden of vervlakken.
 - (slotzin van DV 5, waarin sprake is over het vervolmaken van het geloof door de H. Geest)

Geloven

Geloven is een bovennatuurlijke (goddelijke) deugd.

- Een deugd betreft de hele mens als persoon met verstand, wil, gevoelens, historische, sociale, religieuze, linguïstische achtergronden, enz. (vgl. DV 6)
- Het geloof richt zich op God die boven de natuurlijke vermogens van de mens uitgaat (heeft **God als object** en niet de uitspraken over God). Daarom noemen wij het geloof een goddelijke (theologale) deugd (evenals hoop en liefde).
 - ▶ de zelf-overgave van de mens aan God omvat zijn verstand, wil, hart, gevoelens, daden.
 - ▶ alle dimensies van het menselijk leven, inclusief persoonlijke beslissingen uit het verleden, foute of goede neigingen die het resultaat zijn van verleden daden, de eigen geschiedenis, de tradities waarin men is opgevoed, de eigen beperktheden, beschadigingen, verdiensten, gebed, studie,

Geloven

Geloven is een intellectuele zekerheid.

- Geloven is naast een zich totaal toevertrouwen aan God in Jezus Christus ook een intellectuele zekerheid (en niet een louter gevoelsmatig/blinde overgave)
 - ▶ Het zich toevertrouwen aan God is wezenlijk voor het geloof.
 - ▶ De toegang tot de oneindige God zelf krijgen we echter enkel via onze kenvermogens.

- Dat geloven ook een intellectuele zekerheid is vinden we duidelijk in de H. Schrift en in de leer van de Kerk.
 - ▶ “Het geloof is zeker, zekerder dan elke menselijke kennis, omdat het steunt op het woord zelf van God, die geen onwaarheid kan spreken. Zeker, de geopenbaarde waarheden kunnen het menselijk verstand en de menselijke ervaring duister voorkomen, maar ‘de zekerheid die het goddelijk licht schenkt, is groter dan de zekerheid die het menselijk verstand schenkt’”. (CKK 157)

Geloven

Geloven is een intellectuele zekerheid.

- Het bovennatuurlijk geloof is een zekerheid
 - ▶ (1) vanwege de onmogelijkheid van bedrog (God bedriegt niet),
 - ▶ (2) omwille van het motief om te geloven dat ook het geloofslicht (genade) insluit, nl. de uitnodiging van God die de mens (inclusief zijn verstand) tot zich verheft.

- Zekerheid van geloof slaat op de beslistheid van de toestemming en niet op de ervoor aangevoerde argumenten (evidentia).

Geloven

Geloven is een intellectuele zekerheid.

- Ook al is het geloof een zekerheid, toch betekent dat niet dat elke individuele gelovige deze zekerheid op het vlak van de geloofwaardigheid moet kunnen verwoorden.
 - ▶ De Kerk als zodanig echter wel.
- Het bereiken van deze zekerheid is vaak het resultaat van een jarenlang zoeken en uiteindelijk van Gods genade.

Zekerheid

De kenmerken van zekerheid.

- De zekerheid van een echt geloof kan niet meer geschokt kan worden door welke moeilijkheid dan ook.
 - ▶ Objectief gezien is zekerheid het bewustzijn dat mijn kennis in overeenstemming is met de werkelijkheid. De zekerheid van het geloof, is zoals de Kerk leert, gebaseerd op de eerste waarheid: God.
 - ▶ Subjectief gezien is zekerheid een eigen “gevoel”: men kan zich niet voorstellen dat men deze overtuiging ooit kan verliezen.
 - Echte zekerheid is groter dan alle argumenten en redeneringen die ertoe geleid hebben of die men ervoor kan aandragen.
 - Zekerheid gaat gepaard met een gevoel dat onbekend is aan wie die zekerheid niet bereikt heeft. Het bereiken van de zekerheid op religieus vlak (dat de hele mens aangaat), m.n. als het na een lange zoektocht bereikt wordt, geeft een gevoel van iets bereiken, vinden of thuiskomen.
 - ▶ Kardinaal Newman wijst in dit verband ook op het verschil tussen een moeilijkheid en twijfel. Wie de echte zekerheid bereikt heeft kent geen twijfels meer, welke moeilijkheden of opwerpingen hij ook ontmoet: “*An objection is not a doubt -ten thousand objections as little make one doubt, as ten thousand ponies make one horse.*”

Zekerheid

De kenmerken van zekerheid.

- Het Leergezag leert dat de zekerheid van het geloof groter is dan de aangevoerde argumenten.
- Tegelijk vereist de geloofsinstemming meer dan een waarschijnlijke kennis van de Openbaring.

Vaticanium I leert dat geen katholiek zonder schuld zijn (bovennatuurlijk) geloof kan verliezen, omdat dit geloof steeds een gave van God is en daardoor groter dan de argumenten van geloofwaardigheid:

- ▶ het geloof is niet het gevolg van de “motieven van geloofwaardigheid”, terwijl het wel de normale weg is om via de “motieven van geloofwaardigheid” tot geloof te komen. (DS 3014)

– Voorheen reeds wees de Kerk het intellectualisme van Georg Hermes (1775-1831) af die beweerde dat de absolute instemming overeenkomt met de absolute bewijzen van geloofwaardigheid. (DS 2738-2740)

Geloven

Het motief om te geloven of zeker te zijn.

- Het motief om in de Openbaring te geloven is niet
 - ▶ omdat iijn verstand het zelf kan bewijzen (rationalisme),
 - ▶ en ook niet omdat een of ander vaag gevoel mij dwingt of omdat ik (blind) wil (fideïsme),
 - ▶ of de geloofwaardigheid van anderen.
- Het motief waarom ik geloof is, mijn overtuiging dat God deze dingen geopenbaard heeft.
 - ▶ Kortom: het formele motief om te geloven is “het gezag van de openbarende God zelf, die niet kan bedriegen, noch bedrogen kan worden”.
 - ▶ Ik laat me aantrekken door een goed dat alles wat ik mezelf kan voorstellen of dat ik zelf kan willen te boven gaat, nl. de toegang tot het trinitaire leven van God zelf.
- Het geloof is ook onvoorwaardelijk. Men ervaart zijn geloof niet zoals een toestemming in een wetenschappelijke theorie.
- Deze zekerheid is gebaseerd op het feit dat de gelovige ervan overtuigd is dat zijn geloof op God zelf teruggaat.

Geloven

De uiterlijke en innerlijke tekens van geloofwaardigheid.

- CKK 156 herneemt de tekst van Vaticanum I die spreekt over wonderen en profetieën als de duidelijkste (uiterlijke) tekens van geloofwaardigheid en maakt die iets concreter als zij spreekt over
 - ▶ “de wonderen van Christus
 - ▶ en de wonderen van de heiligen,
 - ▶ de profetieën,
 - ▶ de verbreiding en de heiligheid van de kerk,
 - ▶ haar vruchtbaarheid en haar stabiliteit”.

- DV wijst, zoals aangegeven, op Jezus Christus als het éne argument van geloofwaardigheid en sprak helemaal niet over wonderen en profetieën.

- De CKK en *Fides et Ratio* 13 onderlijnen veel meer dan Vaticanum II het belang van de uiterlijke tekenen.

Geloven

De uiterlijke en innerlijke tekens van geloofwaardigheid.

- Door het getuigenis van God te aanvaarden treedt men in een intiem contact met God, dat ook betuigd wordt door de inwerking van de H. Geest in ons hart (innerlijk teken), zoals de H. Schrift betuigt: (vgl. CKK 154)
 - ▶ “Als wij het getuigenis van mensen aannemen, dan zeker dat van God, dat zoveel groter gezag heeft; God zelf waarborgt het getuigenis, dat Hij heeft afgelegd aangaande zijn Zoon. Wie in de Zoon van God gelooft, draagt Gods getuigenis in zijn hart. Wie God geen geloof schenkt, maakt Hem tot een leugenaar, want Hij weigert Gods eigen getuigenis over zijn Zoon te aanvaarden”. (1 Joh. 5,9-10).
 - ▶ Elke menselijke tegenspraak tegen het getuigenis van God wordt afgewezen (Gal. 1,8).
 - ▶ Het geloof wordt betrokken op de nog niet te ervaren heilsgoederen van God. (Hebr. 11,1). Zo bij Abraham (Rom. 4,16-20).

Geloven

Om tot geloof te komen is verkondiging nodig.

- Het is evident dat iemand enige kennis moet hebben van het Christelijk geloof (met argumenten van geloofwaardigheid) wil hij/zij tot geloof in de Openbaring kunnen komen.
 - ▶ Paulus spreekt over het: “het geloof door de prediking”; Rom. 10,17.
- Het Christelijke geloof kan men niet in zichzelf ontdekken (modernisme).
 - ▶ God geeft zijn Openbaring niet in een directe verlichting in de menselijke geest.
 - ▶ God heeft zich geopenbaard in de geschiedenis: Israël en in Jezus Christus.
 - ▶ Het geloof is iets dat ons meegedeeld (verkondigd) moet worden, want tot zijn inhoud behoren
 - dingen die geen mens kan beredeneren (bv. mysterie van de H. Drievuldigheid)
 - historische gegevens, die men moet leren kennen.
 - ▶ Om deze dingen te begrijpen en om het heil ervan te ervaren is de Openbaring moreel noodzakelijk.

Geloven

Om tot geloof te komen is verkondiging nodig.

- Ook al zijn een aantal punten van het geloof (bv. de schepping) op zich wel met het natuurlijke verstand te doorgronden (de *praeambula fidei*) toch moeten ook deze punten verkondigd worden omdat het leven zo kort is en niet iedereen over de nodige intellectuele en of morele voorwaarden beschikt, of de gelegenheid heeft om deze dingen te onderzoeken.
- De inhoud van die openbaring komt tot ons via de Kerk, via mensen die van het geloof getuigen, die ons het geloof verkondigen en/of voorleven, via heiligen en martelaren. M.n. ook via de H. Schrift en Christelijke literatuur en cultuur.

Het geloof zoekt te begrijpen.

Moeilijkheden vanuit de natuurwetenschap en de hedendaagse kenleren.

- Wij leven in een gesecculariseerde wereld, gedomineerd door de natuurwetenschappen.
 - ▶ M.n. door het succes van de daarvan afgeleide techniek hebben zij in het denken en opleiding een bijna monopoliepositie.
- Er is de invloed van de gangbare filosofische kenleren:
 - ▶ visies op waarheid,
 - ▶ op de betekenis van de metafysica en op de kenbaarheid van de wereld,
 - ▶ en het verwaarlozen van de vraag naar de zin van het (menselijk) bestaan.
- Het lijkt erop dat het Christelijk geloof geen enkele aanspraak kan maken op redelijkheid, en louter iets mythisch is dat op geen manier overeenstemt met de werkelijkheid.

Het geloof zoekt te begrijpen.

Moeilijkheden vanuit de natuurwetenschap en de hedendaagse kenleren.

- De meeste moeilijkheden om tot geloof te komen liggen niet op het vlak van het verstand, maar op het vlak van het voorstellingsvermogen.
 - ▶ men kan zich van een aantal dingen zoals God, de Drieëenheid, het leven na de dood, de nieuwe hemel en nieuwe aarde geen (visuele) voorstelling vormen.
 - ▶ deze moeilijkheid bestaat al op het vlak van de natuurlijke kennis van God: hoe moet ik me een oneindig pure geest, zonder begin en einde in de tijd voorstellen?
 - ▶ op bovennatuurlijk vlak: hoe moet ik me het aanschouwen van God of de Drievuldigheid voorstellen?
 - ▶ Andere moeilijkheden komen voort uit de beperktheid van de menselijke kennis, uit onze gevallen natuur of uit ons door persoonlijke zonde verblind hart en geest.
- ▶ analogie: men kan zich ook geen visuele voorstelling maken van het superkleine, bv. elementaire deeltjes en hun gedrag.

Het geloof zoekt te begrijpen.

Moeilijkheden vanuit de natuurwetenschap en de hedendaagse kenleren.

- Een aantal moeilijkheden komen voort uit het feit dat iemand door de persoonlijke leefsituatie en omstandigheden en/of het denk- en leefklimaat van zijn tijd moeilijk tot nadenken over eeuwige dingen kan komen.
- ▶ Zo kan ook iemand met een gestoorde vadervisie moeilijkheden hebben met het begrip van God als Vader.

Het geloof zoekt te begrijpen.

Moeilijkheden vanuit de natuurwetenschap en de hedendaagse kenleren.

- Enkele moderne belemmeringen bij het verdergeven van het geloof zijn:
 - ▶ de maatschappelijke secularisatie in het westen.
 - ▶ het praktisch atheïsme van de natuurwetenschap en de maakbaarheidsgedachte.
 - ▶ het pluralisme van denken en het uiteenvallen van de Christenheid dat gauw leidt tot een relativering van de eigen positie en tot indifferentisme in religie en moraal.
 - ▶ de “verandering van waarden” van de maatschappij op het vlak van het eerste niveau van geloofsverdergave: familie en gezin.
 - ▶ de gerichtheid van het onderwijs op het utilisme, nl. wat nuttig is voor de economie, bedrijfsleven.
 - ▶ de “anthropologische Wende” in de loop van de twintigste eeuw, met een eenzijdig zich toekeren naar de menselijke component in het geloof.
 - ▶ de naturalistische “psychologische” en sociologische theorieën die alles wat bovennatuurlijk is uitsluiten. Bv. geweten wordt alleen een schuldcomplex... .
 - ▶ de kenleren die de uiteindelijke zinvragen verwaarlozen en die houden dat de wereld fundamenteel onkenbaar is en zich beperken tot een pragmatische, fenomenologische of utilistische benadering.

Geloven

De vrijheid en de verdienste van het geloof.

- Uit het voorgaande blijkt al dat het geloof niet afgedwongen kan worden. (Het veronderstelt de vrijheid van de liefde). De menselijke wil is steeds vrij om “ja” of “neen” te zeggen op het aanbod van de Openbaring.
 - ▶ Ook de argumenten van geloofwaardigheid kunnen geen wetenschappelijk bewijs leveren van de waarheid van het geloof.
 - ▶ Geloof dat gebaseerd zou zijn op bewijzen zou geen geloof zijn maar wetenschap. Zo is de kennis die engelen en duivels van God hebben geen “geloof” want zij weten en dus speelt de vrije wil in hun kennis geen rol.
- Omdat de menselijke wil altijd vrij is om te geloven en niet gedwongen maar uitgenodigd wordt door het inwendige “instinct” van de uitnodigende God en door het gezag van Zijn goddelijke leer (door wonderen onderstreept), daarom is het een verdienste als men uit vrije wil gelooft.

Geloven

De noodzaak van geloven en van volharden in het geloof.

- De noodzaak van het bovennatuurlijke geloof in Jezus Christus kennen we enkel uit de Openbaring.
 - ▶ Hebr. 11,6: “zonder geloof is het onmogelijk om God te behagen”.
 - ▶ Mk. 16,16: “Wie gelooft en gedoopt is, zal gered worden, maar wie niet gelooft zal veroordeeld worden.”
- Het leergezag wijst hier ook op, vgl. CKK 161:
 - ▶ “Geloven in Jezus Christus en in Hem die Hem tot ons heil gezonden heeft, is noodzakelijk om dit heil te verwerven. “Omdat ‘het zonder het geloof onmogelijk is aan God te behagen’ (Heb. 11,6) en deel te krijgen aan de gemeenschap van zijn kinderen, wordt niemand zonder dit geloof ooit gerechtvaardigd en zal niemand het eeuwig leven verwerven, tenzij ‘hij ten einde toe volhardt’” (Mt. 10,22; 24,13).
 - Deze tekst wijst in de laatste regels, met verwijzing naar de Schrift, Vaticanum I en Trente, op de noodzaak om te volharden in het geloof.

Geloven

Het geloof is enkel iets van deze wereld.

- Het geloof is het begin van het Heil (DS 1532, 3008).
- Het houdt op in hemel waar we God zullen zien (DS 1001).
- Het is een voorsmaak van wat ons te wachten staat in de hemel (DV 6)
- De deelname aan het eeuwige in deze wereld is nog beperkt. De gelovige kan immers in deze wereld niet in direct contact met God en de goddelijke waarheid treden.
 - ▶ De kennis die de gelovige daarover heeft is enkel mogelijk op de wijze waarop de mens complexe dingen kent, nl. componendo et dividendo, via de tussenweg van voorstellingen maken, oordelen, enz.

Geloven

Geloven betekent Christus navolgen in heel zijn leven.

- Geloven betekent dat hele persoon van de gelovige zich in liefde tot God bekent, i.c. Jezus, in een daad die zijn hele bestaan omvat.
 - ▶ Het betekent Christus omwille van Christus en niet omwille van secundaire redenen liefhebben.
 - ▶ Geloven betekent zijn hele bestaan, nu en na dit leven, deze wereld, medemensen, maatschappij, tijd, lot, inclusief de eigen dood en die van de medemensen in Gods hand leggen en uit Gods hand aannemen.
 - ▶ Het houdt ook een nieuwe houding tegenover de medemens (naastenliefde) en de wereld (incl. zichzelf) in.

Geloven

Geloven betekent Christus navolgen in heel zijn leven.

- Ook al kan men door zonde de vriendschap met God verliezen, dan betekent dat nog niet noodzakelijk dat men zijn geloof verliest.
 - ▶ Het geloof kan niet losstaan van het verlangen om God te beminnen. Geloof houdt vanzelf het verlangen in naar verlossing en verzoening en uiteindelijk naar de blijvende vereniging met God.
 - ▶ Het leven als Christen is niet zonder meer het gevolg van zijn geloof. Het is het resultaat van de authentieke menselijke inzet in woord en daad waardoor de mens werkelijke en volledig toestemt met het feit dat het geheim van Jezus werkelijkheid is.
- Hier kunnen we nog opmerken dat geloven ook uitdrukking vindt in vieringen, in daden, in sacramenten en daardoor gevoed wordt.

Geloven

Het nut van het geloof voor de rede.

- De Openbaring is zeker nuttig voor de rede.
- In de filosofie hebben bv. de scheppingsgedachte, met daarbij de gedachte van de kenbaarheid en goedheid van de natuur, en de idee van de onsterfelijkheid van de menselijke ziel vruchtbaar gewerkt.
- Ook heeft de Openbaring/Kerk een grote bijdrage geleverd, door het juiste intellectuele kader te scheppen waarin de natuurwetenschap als wetenschap kon ontstaan.
- Ook in ons persoonlijk nadenken levert het geloof een richtsnoer die van grote waarde is bij verder filosofisch onderzoek of in het nadenken over algemeen menselijke problemen.

Geloven

De inhoud van het Christelijk geloof.

- Het Christelijk geloof heeft zoals elk geloof een concrete inhoud.
 - ▶ De inhoud van het Christelijk geloof in enge zin (*mysteria stricte dicta*) staat voor die dingen die God zelf aan ons geopenbaard heeft en die niet met het natuurlijke verstand te beredeneren zijn.
 - ▶ Het Christelijke geloof in ruime zin omvat ook deze laatste elementen.
- Deze strikte inhoud is: Gods Openbaring gegeven in Jezus Christus en gedragen door de Kerk.
 - ▶ Uitzoeken wat tot de Openbaring behoort doet de positieve theologie en op een bindende manier hierover uitspraken doen is de taak van het leergezag in de Kerk.

- Over de bemiddeling van dit geloof handelen de volgende lessen.

Einde